

En nærmere beskrivelse af Grønlands deltagelse i udenrigsanliggender og samarbejdet mellem de danske myndigheder og landsstyret herom er indeholdt i den såkaldte Anorakrapport af juli 1999.

På det forsvars- og sikkerhedspolitiske område har samarbejdet mellem Udenrigsministeriet og Grønlands landsstyre udviklet sig væsentligt i løbet af det seneste årti. Grønlands landsstyre har således deltaget i forhandlinger med USA om modernisering af aftalen af 1951 med USA om forsvaret af Grønland og vil fremover deltage i et bredere spektrum af forhandlinger, der udspringer heraf. Samarbejdet drøftes løbende på møder på embedsmands- og politisk niveau. Der er endvidere etableret en praksis i forhold til Landstingets Udenrigs- og Sikkerhedspolitiske Udvalg, således at regeringen sikrer, at dette udvalg i sager af særlig interesse for Grønland får underretning samtidig med Det Udenrigspolitiske Nævn. Udenrigsministeren drøfter endvidere én gang årligt udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål med Landstingets Udenrigs- og Sikkerhedspolitiske Udvalg.

I forbindelse med forberedelsen af de dansk-grønlandske forhandlinger med USA om Thuleradaren har regeringen og landsstyret endvidere underskrevet den såkaldte Itilleq-erklæring af 14. maj 2003, som med forbehold for rigsmyndighedernes beføjelser og ansvar efter grundloven fastlægger normerne for Grønlands inddragelse i udenrigs- og sikkerhedspolitikken baseret på medinddragelse og medindflydelse med sigte på ligestilling mellem de to rigsdelen i alle spørgsmål, hvor Danmark og Grønland i fællesskab er inddraget.

Systematisk angår lovforslaget emner, der er reguleret i den grønlandske hjemmestyrelov. Grønlands landsstyre ønsker imidlertid fuldmagtsbestemmelser gennemført uden at afvente resultaterne af Grønlandsk-dansk selvstyrekommission. Landsstyret har tilkendegivet, at dette sker uden præjudice for selvstyrekommissionens overvejelser. Regeringen har erklæret sig indforstået hermed, idet selvstyrekommissionens arbejde ligger indenfor rammerne af grundloven og rigsfællesskabet.

2.2. Statsretlige bemærkninger

Regeringen har følgende bemærkninger vedrørende de statsretlige rammer for fuldmagten.

Danmarks Riges Grundlovs § 19, stk. 1 og 3, har følgende ordlyd:

»§ 19. Kongen handler på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender. Uden folketingets samtykke kan han dog ikke foretage nogen handling, der forøger eller indskrænker rigets

område, eller indgå nogen forpligtelse, til hvis opfyldelse folketingets medvirken er nødvendig, eller som i øvrigt er af større betydning. Ej heller kan kongen uden folketingets samtykke opsigte nogen mellemfolkelig overenskomst, som er indgået med folketingets samtykke.

Stk. 2. (..)

Stk. 3. Folketinget vælger af sin midte et udenrigspolitisk nævn, med hvilket regeringen rådfører sig forud for enhver beslutning af større udenrigspolitisk rækkevidde. Nærmere regler om det udenrigspolitiske nævn fastsættes ved lov. «

Som det fremgår af Danmarks Riges Grundlovs § 19, stk. 1, handler kongen (regeringen) på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender. Heri ligger, at enkelte dele af riget efter grundloven ikke vil kunne tillægges selvstændig kompetence i disse anliggender.

Det ville derfor forudsætte en grundlovsændring, hvis Grønland statsretligt skulle have adgang til på egne vegne at handle i mellemfolkelige anliggender.

Spørgsmålet er herefter, om der forfatningsretligt set er mulighed for, at Grønland kan handle på rigets vegne i en række mellemfolkelige anliggender. Herom bemærkes følgende:

Det grønlandske landsstyre vil ved at handle på rigets vegne binde hele riget, således at dispositioner på det udenrigspolitiske område som udgangspunkt vil berøre rigets generelle udenrigspolitiske forhold. Bl.a. vil eventuelle spørgsmål om folkeretligt ansvar for manglende overholdelse af en folkeretlig aftale indgået af Grønland inddrage de danske myndigheder.

Herved adskiller udenrigspolitik sig afgørende fra tilfælde, hvor de grønlandske myndigheder har lovgivende og udøvende beføjelser, idet disse beføjelser kun giver adgang til at fastsætte regler mv. med virkning for Grønland.

Danmarks Riges Grundlov vil derfor være til hinder for en egentlig overladelse af beføjelser til de grønlandske myndigheder til at handle i mellemfolkelige anliggender omfattet af den nævnte bestemmelse i grundlovens § 19, stk. 1. Som en konsekvens heraf må det desuden antages, at det ikke vil være muligt at overlade regeludstedende kompetence på det udenrigspolitiske område til de grønlandske myndigheder. Grundloven vil således bl.a. være til hinder for, at det overlades til de grønlandske myndigheder at lovgive om udenrigstjenestens forhold, at oprette diplomatiske missioner i udlandet eller tillade oprettelse af sådanne missioner i Grønland.

Det vil imidlertid være muligt inden for grundlovens rammer at bemyndige det grønlandske landssty-